

Linköpings Universitet
KSM, HT-09

Höga hästar och verklighetens folk

- *Om debatten kring fin- och fulkultur*

Linköpings universitet

En B-uppsats av:
Julia Lennartsson
Isabelle Löfgren
Hanna Persson Brage

Handledare: Ingemar Grandin

Innehållsförteckning

	Sida
Inledning	2
Bakgrund	4
Syfte och frågeställningar	5
Metod och material	6
Analysmodell för artiklarna	7
Steg ett	7
Steg två	7
Teori	7
Tyler Cowen	8
Pierre Bourdieu	9
Hillevi Ganetz	10
Analys	11
Resultat	22
Steg ett	22
Steg två	24
Slutdiskussion	27
Källförteckning	30

Inledning

I dagens globaliserade samhälle och med Internets framfart har kulturutbudet ökat radikalt de senaste åren. Världen har blivit både större och mindre, då kommunikationstekniken utvecklats och öppnat upp möjligheter att ta del av hela världen utan att fysiskt förflytta sig. Den kulturella marknaden växer sig allt större, man kan ta del av afrikanska filmer på *Youtube* och lyssna på gamla klassiska kompositioner med hjälp av musikverktyget *Spotify*. Genom det stora kulturutbudet finns det även möjligheter att hitta sin egen nisch och smala kulturformer får en chans att synas. Allt som krävs för att ta del av världens utbud är en internetuppkoppling. Att tjäna pengar på kulturskapande är idag lättare än någonsin då man når ut till en enorm publik, men för att tillfredställa så många som möjligt anpassar man sitt skapande efter den ”universella smaken”. Med den ”universella smaken” menar vi olika uttrycksformer som kan attrahera en stor publik, oberoende av etnicitet, klass och kultur. Vill man nå ut till en så bred publik som möjligt idag, innebär det begränsningar inom det kulturella skapandet. Den ultimata filmen för en bredare publik innehåller slapstickhumor, actionscener och romantik. Den är lättsmält och talar ett språk som alla förstår och kan ta till sig. Det är just detta fenomen som kallas kommersialismen och i folkmun brukar beskrivas som Amerikanisering. Detta är inte helt utan anledning, då majoriteten av filmerna som produceras och sedan har störst spridning världen över kommer från Hollywood¹. Man talar om Amerikaniseringen och skräpkulturen som ett nytt fenomen, men faktum är att debatten om fin respektive fulkultur pågått ända sedan 1500-talet. Under 1960-talet gjordes den aktuell när vågen av ungdomskultur sköljde över Sverige vilket bidrog till en uppdelning mellan både generationer och det som ansågs vara fint och fult². Musikgruppen the Beatles hör idag till vad man kallar fin populärkultur, till skillnad från då den introducerades och ansågs tillhöra en av populärkulturens många syndigheter. Kan man då dra slutsatsen att det som idag räknas som skräp, om trettio år kommer höra till toppskiktet inom kulturen? Att konsumera en viss typ av kultur innebär också att automatiskt förknippas med en viss livsstil. De som exempelvis lyssnar på rockmusik förväntas se

---

¹ Cowen Tyler, *Creative destruction: How globalization is changing the world's cultures*, sid

² Jonsson Kjell & Öhman Anders, *Populära fiktioner*, sid 23f

ut på ett visst sätt, eller de som lyssnar på klassisk musik också förväntas anamma hela konceptet med ”sofistikerad” smak. Man kan ana en hierarkisk ordning inom kulturvärlden och en uppdelning som ofta benämns som fin- eller fulkultur respektive hög- eller lågkultur. När någonting uppskattas av majoriteten tycks det automatiskt förknippas med dålig smak och passiv kulturkonsumtion. Alltså där man konsumerar det som bjuds utan att aktivt söka efter det man är intresserad av. Filmer som går hem hos den stora massan, exempelvis Arn – tempelriddaren, blir oftast sågade av kritiker medan kritikerrosade filmer sällan får höga publiksiffror. Går popularitet och kvalitet inte att kombinera?

Under den pågående kulturdebatten som ännu en gång blossat upp i Sverige har de två begreppen ”Verklighetens folk” och ”Kultureliten” varit framträdande. Dessa två begrepp representerar fulkulturen respektive finkulturen och delar upp den svenska kulturvärlden i två läger. Kulturkonsumtion delas inte längre bara upp som fint eller fult utan appliceras även på individer och deras sätt att leva. Med begreppet ”Verklighetens folk” menas den samhällsgrupp som även kan beskrivas som ”vanliga Svenssons”, dvs. en traditionell kärnfamilj som bor utanför de större städerna, åker på charterresor, har fredagsmys och intresserar sig för andra saker än politik och samhällsfrågor. Så exempelvis en film som ses av många människor, stämplas först som populärkultur eller fulkultur, och förkroppsligas därefter av denna grupp människor, verklighetens folk. På samma sätt förkroppsligas finkulturen av den så kallade ”kultureliten”. Denna grupp representeras till största delen av akademiskt utbildade personer som ofta bor i storstäder, de är politiskt engagerade och intresserar sig för samhällsfrågor. Dessa två beskrivningar av grupperna är generaliserade och de existerar kanske inte i verkligheten, men uppfattningen och användningen av dessa begrepp stärker uppdelningen och bidrar till att klyftan dem emellan ökar. Det vi ifrågasätter är om denna uppdelning verkligen existerar eller om det är användningen av begreppen som skapar grupperingarna.

Vi har valt att skriva om det här eftersom debatten alltid är aktuell, nya fenomen dyker upp och ifrågasätts, vilket för diskussionen in på nya banor. Anledningen till detta ämnesval är att vår generation befinner sig mitt i det nya informations och kommunikationssamhället, med större valmöjligheter och kulturutbud blir valen desto svårare att göra. Den generaliserade bilden som målas upp med begreppen tycker vi

inte går att identifiera sig med. De flesta konsumerar antagligen från båda lägren utan att adaptera den typiska livsstilen som förknippas med respektive val. Med den här uppsatsen vill vi diskutera det två begreppens existens och validitet. Vi kommer att undersöka den pågående debatten och analysera argument från båda sidor. Vår åsikt är att debatten stampar på samma ställe, och att man istället för att lyfta upp begreppen, borde försöka suddas ut dem. Genom att uppmuntra fria val och bruk av kultur, snarare än att stämpla den, skulle hela kulturvärlden och dess brukare gynnas.

Bakgrund

Globaliseringen har ökat kulturutbudet för en majoritet av jordens befolkning, och har en stor roll i dagens kulturdebatt. Detta fenomen har skapat ett fritt och okontrollerbart flöde utan gränser som når ut på individnivå. Tidigare fick man endast tillgång till det staten ansåg vara lämpligt att visa på t.ex. bio. Till skillnad från nu var valen mycket begränsade, och utbudet kontrollerat.³ Vi har gått från den hyrda Movieboxen till trådlöst internet och den kulturella strömmen är idag helt censurerad och okontrollerbar.

Debatten om fin- och fulkultur har länge pågått och har idag kommit att handla om tvisten mellan ”verklighetens folk” och ”kultureliten”. De som konsumerar kommersiella satsningar förknippas med fulkultur och de som tar den smalare vägen sammankopplas med finkultur. Det som startade dagens kulturdebatt var Kristdemokraternas partiledare Göran Hägglunds tal på Almedalsveckan 2009.

*”Vi Kristdemokrater är verklighetens folk. De som har familj, arbetar, tar semester och lever sina liv som folk gör mest; och som får höra av krönikörerna och teaterregissörerna att de ska skämmas att de är inskränkta och att deras tillvaro är falsk och förljugen”.*⁴

Talet följde han upp med ett debattinlägg i Dagens Nyheter, och även där kritiserade han ”kultureliten” likaså benämnda ”kulturvänstern”. Göran Hägglund menade med

---

³ Ausfelt Jörg, *Svensk filmcensur genom tiderna*, Vujer Filmtidning

⁴ Hägglund Göran, *Sveriges radikala elit har blivit den nya överheten*, Dagens Nyheter

sina uttalanden att klyftan i kultursverige är stor och att den så kallade ”eliten” ser ner på ”vanligt folk” och deras val om hur de konsumerar kultur. En stor del av debatten kretsar kring Konstfackstudenten Anna Odells examensarbete då hon låtsades få en psykos och blev intagen, tvångsmedicinerad och lagd i bälte.⁵ Senare berättade hon att detta var en del av ett konstprojekt vilket möttes av mycket kritik, men även positiva lovord. Hägglund är en av kritikerna, och det är ämnet har kommit upp många gånger i samband med debatten. Debattörer och journalister över hela Sverige har bidragit till och besvarat Hägglunds uttalanden om fin och fulkultur, några håller med, andra inte. Oavsett åsikter är det uppenbart att dessa utlåtanden har upprört, engagerat och provocerat många.

Syfte och frågeställningar

Syftet med vår uppsats är att gå djupare in på den här debatten i kultursverige. Vi vill få klarhet i vad de olika argumenten är, vad som debatteras och hur. Vi vill inte gå in i detta arbete med en klar bild utan hålla oss relativt objektiva, samtidigt som vi har en uppfattning om hur läget är, alltså att det finns en klyfta. Vårt arbete blir snarare att bekräfta eller motbevisa detta. Målet med projektet är att få grepp om debatten och begreppen, även frågan varför ämnet dykt upp just nu ska försöka besvaras.

Vi tycker att det är intressant att se hur samma diskussion ständigt blir aktuell, trots att syftet är oklart eller olika beroende på talare. Det finns mycket att skriva om detta ämne, men vi har valt att fokusera på dagens debatt. Vi vill försöka ge en helhetsbild snarare än att försöka hitta bakomliggande orsaker. Vår frågeställning är då följande:

- Vilka argument används i debatten?
- Hur förs de två olika sidornas åsikter fram i media och vilka syften har de?
- Ökar eller minskar klyftan pga. debatten?
- Kan man koppla dagens kulturdebatt till globaliseringen och teknikens utveckling?

---

⁵ SVT, Debatt, *Foppafolket*

Metod och Material

Det material vi ska undersöka är i form av debattartiklar från de största svenska dags- och kvällstidningarna. Dessa är Aftonbladet, Dagens nyheter, Expressen, Göteborgsposten, Svenska dagbladet och Sydsvenskan.⁶ Vi har även använt oss av debattforumet Newsmill, det är en sida som är öppen för alla som vill göra sin röst hörd. En annan källa kommer att vara ett avsnitt ur tv-programmet Debatt som berör detta ämne, vilket kommer beröras i slutdiskussionen. Vi har utgått ifrån Göran Hägglunds artikel och utifrån den har vi valt artiklar som berört och svarat på denna. Vi ska sedan titta på de olika åsikterna och svaren som lyfts fram i de andra artiklarna och använda oss av en egen analysmodell innehållande frågor och punkter som vi hämtat från vår teoridel och tidigare forskning.

Vi använder oss av tidningsartiklar från de största dags och kvällstidningarna eftersom de når ut till flest läsare och har störst makt i en opinionsbildning. Då vi använder tidningar från hela landet får vi en regional spridning, samt journalistisk bredd och olika politiska ställningar. Newsmill använder vi därför att det är den enda källan där ”verklighetens folk” kan få sin röst hörd utan att bli representerade av utbildade journalister eller politiker i press och tv.

Vi har valt att formulera vår egen analysmodell för att på bästa sätt få svar på de frågor vi har ställt. På det viset kan den anpassas helt för att fungera med vårt material och syfte. I steg ett av analysmodellen kommer artiklarna behandlas och analyseras på ett konkret sätt och ta upp författarnas åsikter snarare än våra egna. I resultatdelen jämför vi artiklarna med varandra och tar upp skillnader och likheter. I den andra delen behandlas artiklarna på ett mer subjektivt sätt och diskuteras utifrån teorierna samt vår uppfattning. Denna del av analysen kommer endast att behandlas som en diskussion i resultatet, och Cowens teori behandlas endast i slutdiskussionen.

Analysmodell för artiklarna

Steg ett

---

⁶ <http://www.dagspress.se/Article.jsp?version=108444&idx=3>

- Vem är debattören och vad är dennes ställning i debatten?
- Vem talar debattören för? Sig själv, en grupp, ett fenomen?
- Vilka argument används?
- Vilka begrepp förekommer?
- Vilket syfte har debattören med sin artikel/debattinlägg?
- Vad/vem utmålas som syndabock?
- Finns konkreta förslag på hur man kan förbättra situationen?

Steg två

- Kan man utläsa något i artiklarna och debatten som stärker eller motsäger det Bourdieu säger om habitus, den socialt gemensamma smaken?
- Hur kan denna debatt kopplas till det Garnetz säger om användning av begreppen och hur de förstärker klyftan mellan fin och fulkultur?

Teori

Tyler Cowen är juridik och ekonomiprofessor vid George Mason University⁷ och för att få en förankring i globaliseringen kommer uppsatsen ta upp två av hans begrepp från boken ”Creative destruction: How globalization is changing the world’s cultures”. Dessa är ”minsta gemensamma nämnare” och ”fördumning”. De har även koppling till fin och fulkultur.

Pierre Bourdieu var en fransk sociolog, kulturanthropolog, medieteoriker och -forskare samt författare.⁸ Hans teorier om sociala fält, habitus och kulturellt kapital återfinns i Erling Bjurströms bok Stil och smak samt i boken Moderna samhällsteorier där Per Månsson behandlar ämnet. Dessa teorier ger tyngd åt arbetet och de fokuserar

---

⁷ http://www.law.gmu.edu/faculty/directory/adjunct/cowen_tyler

⁸ <http://www.ne.se/lang/pierre-bourdieu>

på det uppsatsen kommer att behandla. De ger också en koppling till forskning inom området.

Hillevi Grantz är medieforskare vid Centrum för genusforskning på Uppsala Universitet.⁹ Hennes text ”Fina och fula änglar? Om den osynliggjorda relationen mellan populär och finkultur” i boken Populära fiktioner behandlar de begrepp som är relevanta.

Tyler Cowen

Cowen menar att globaliseringen uppmanar kulturutövarna att anpassa sig till den minsta gemensamma nämnaren, att den ska erbjuda något för så många som möjligt för att nå en stor publik. En massproduktion kan få stor ekonomisk vinning, men detta medför vanligen också att kvalitén på det som görs sänks och kulturen i förlängningen fördummas. Cowen menar att en stor mängd människor har så lite gemensamt att man måste gå ner på en basal nivå för att kunna kommunicera med alla. Till exempel amerikanska tv-program som sänds ut över stora delar av världen blir alltmer enkla och ytliga för att de anpassas efter en stor massas gemensamma smak. Olika produktionsbolag i olika länder adapterar ett koncept som exempelvis Idol, vilket från början är en amerikansk musiktävling som spridit sig i olika versioner världen över. I filmvärlden, där Hollywoodproduktioner regerar, används ett visst slags filmspråk och en viss dramaturgi för att få en så bred publik som möjligt. För att en film ska bli en stor succé är det viktigt att använda sig av ett språk alla kan förstå oavsett etnicitet, klass eller kultur. I dessa filmer är genrer som action, romantik och slapstickhumor vanligt förekommande. I förlängningen kan man säga att produktioner blir mer och mer lika varandra oavsett vilken världsdel de kommer ifrån.

Detta fenomen har två sidor, för samtidigt är vi idag mer välinformerade om andra kulturer än någonsin och har en mycket större marknad att välja från vilket gör ens smak mer raffinerad. Alltså kan ett större utbud leda till fler specialintressen och

---

⁹ <http://www.uu.se/findperson.php?uid=N5-633>

”hobbyister”, som genom att intressera sig för en speciell genre, ställer högre krav på denna och på detta sätt ökar kvaliteten på produkten.¹⁰

Pierre Bourdieu

Pierre Bourdieu talar om att alla människor har olika symboliska resurser som spelar stor roll i vårt sociala liv. Den absolut viktigaste av resurserna är det kulturella kapitalet. Kulturellt kapital förknippas med sofistikerad smak, högre utbildning etc. Det kan sedan göras om till andra former av kapital, som kunskapskapital (högt kulturellt kapital) genom utbildning eller ekonomiskt kapital genom högavlönat arbete. Kapitalet utgör tillsammans med Bourdieus andra begrepp habitus och sociala fält, grunden till hur man kan beskriva individers och framförallt grupper motiveringar för deras tycke och smak samt deras tankesätt.

Ett socialt fält beskriver Bourdieu som en grupp människor med liknande eller gemensamma intressen och kulturell eller ekonomisk status.

Habitus är ett verktyg med vilket man kan analysera en individs handlingspositioner, hur en människa placerar sig själv i ett sammanhang. Habitus är inlärd handlingsmönster och bidrar till att hierarkier i ett samhälle förblir det samma. Olika smaker och intressen mellan andra habitus bidrar till osämja dem emellan.

Människorna i ett habitus präglas av samma sätt att se på omvärlden och sig själv, detta är också ett sätt att avgränsa sig från andra samhällsgrupper.¹¹

Bourdieu placerar in habitus och individer i "rummet av livsstilar" som visar hur olika sorter av preferenser samspelar för att placera in grupper. Detta värderingssystem gör att man kan relatera livsstilar till grupper bakgrund och habitus, dock kan man ha högt kulturellt kapital samtidigt som man har lågt ekonomiskt osv.

Bourdieu har beskrivit hur ”den goda smaken” lärs ut på läroanstalterna i en evig cirkel: bärarna av den goda smaken får ständigt bekräftat att deras smak är god. Grunden för kulturernas åtskiljande är alltså inte bara en fråga om estetisk kvalitet,

---

¹⁰ Cowen Tyler,(2002) *Creative destruction:How globalization is changing the world's cultures*, sid. 102-105

¹¹ Månsson Per (Red.), (2003): *Moderna samhällsteorier :traditioner, riktningar, teoretiker*, Carle Jan, *Pierre Bourdieu och klassamhällets reproduktion*, sid 373f

utan det finns ofta starka ekonomiska och ideologiska intressen inblandade. Det är bland annat denna åtskillnadens ideologi som bidragit till att fokus hamnat på det som särskiljer kulturerna istället på den som förenar dem.¹²

Hillevi Ganetz

Populärkultur och elitkultur har alltid haft, och kommer alltid att ha ett förhållande till varandra: populärkulturens forskare ställer frågor om elitkulturens förhållande till populärkulturen, medan elitkulturens forskare nästan aldrig reflekterar seriöst över populärkulturen. Populärkulturen och massproducerade kulturprodukter växte fram, och blev möjliga i och med industrialismen.

Ett vanligt sätt att se på populära och folkliga kulturprodukter som ”Gesunkenes Kulturgut”, det vill säga kultur som sjunkit uppifrån och ner, fin kultur som det lånats av och som blivit fulkultur, till exempel Eva Dahlgren som inspirerats av Edith Södergran i sitt textskrivande. På detta sätt ses populärkulturen som en osjälvständig, förvrängd och parasiterande utväxt på den ”fina” kulturen. Men i verkligheten är det inte så enkelt. Kulturflödena sker inte bara åt ett håll, utan i alla riktningar och korsar gränser mellan de olika lägren och har utbyte av varandra.

Vidare är det viktigt att ifrågasätta begreppen populärkultur och elitkultur (fin-fulkultur). Genom att använda dessa termer reproducerar man en dikotomi, vilket får följden att dessa kulturer kommer ännu mer framstå som helt särskilda och olika varandra. Beteckningarna etablerar en klyfta mellan kulturerna och suddar ut de broar som förbinder dem. Man fokuserar på att se skillnaden och gränserna mellan de båda kulturerna istället för att flytta blicken till den som förenar dem, nämligen den gemensamma kulturen.

Ända sedan 1500-talet har det pågått debatter om vad fin- respektive fulkultur är, eller om ”den goda smaken” som Pierre Bourdieu skriver om.

Kulturutövarens kön och klass är avgörande för vilken status man får i smakhierarkin. Den historiska tidpunkten är också avgörande, enskilda verk eller hela

---

¹² Bjurström Erling, (2005): *Ungdomskultur, Stil och smak*, sid. 178f

genrer kan värderas olika beroende på vilken tid det är kan verket både upp- och nedvärderas, som t.ex. deckaren.

Föreställningarna om de två kulturerna finns i hela samhället, och även om ingen har lyckats definiera vad som skiljer kulturerna åt, så förstår alla människor vad som menas med fin och fulkultur, begreppen förekommer alltså både i praktiken och i teorin.¹³

Analys

”Sveriges radikala elit har blivit den nya överheten”, av Göran Hägglund, Dagens nyheter, 090917

1. Göran Hägglund är sedan 2004 partiledare för Kristdemokraterna samt socialminister i Sverige sedan 2006. Det var Hägglunds tal och senare denna artikel som satte igång dagens kulturdebatt.
2. Han talar för sitt partis åsikter, och i förlängningen de som han kallar för ”verklighetens folk” vilket han beskriver enligt följande: *”Verklighetens folk har jag kallat den breda del av Sveriges befolkning som lever ett alldeles vanligt, hederligt arbetande liv och för vilka politik kommer i andra hand. Det kan vara allt från undersköterskor till professorer; i sommar har de säkert gjort som de brukar: bara tagit det lugnt, åkt till landet och snickrat, gått på loppmarknad, slagits mot fästingar, tagit barnen till stranden eller åkt utomlands”*. Enligt honom utgör dessa stor del av Sveriges befolkning.
3. Göran börjar sin artikel med att koppla tillbaka till sitt tal under Almedalsveckan, då han påstod att samhällseliten och vanliga människor lever i två skilda verkligheter. Detta provocerade de som han kallar ”Sveriges radikala elit”. Han skriver *”Inom kulturvänstern har vanliga Svenssons och deras Svenssonliv länge setts som det självklara objektet för hån och misstänksamhet. Det har stått klart i filmer och böcker*

---

¹³ Jonsson Kjell, Öhman Anders (Red.), (2000): *Populära fiktioner*, Ganetz Hillevi, *Fina och fula änglar*, sid 23f

i mer än trettio år. Men under senare tid har den andan spridits till allt större delar av det svenska offentliga livet. Det handlar inte bara om mediala Reclaim the street-upplopp och "konstnärer" som lever på att provocera och sprida olust i det offentliga rummet. Det handlar också om en allmän politisk trend." Vidare menar Göran att denna kulturelit har blivit de nya makthavarna och att de styr och talar om för "vanligt folk" hur de ska leva sina liv samtidigt som de ser ner på dem och vad de konsumerar. "Den ena idén mer akademiskt tillskruvad än den andra och allt med udden ytterst riktad mot vanligt folks sätt att vara. Runt om i Sverige, i organisationer, medieredaktioner, politiska partier, talar de om för andra hur de skall leva sina liv." Han menar att folk borde få större frihet för att bestämma över sina egna liv utan att bli matade med värderingar av deras val. "Frågan är varför vanligt folk ska behöva bry sig om sådant mästrande. Det ska de förstås inte. Men i snart sagt varje hörn av Sverige har man börjat syna om förhållandena är ideologiskt riktiga; det skall undervisas, klandras och dirigeras. Projekteras, teraperas och omstruktureras". Slutligen menar han att det sunda förnuftet och de normer som finns ska respekteras och bevaras.

4. Vanligt folk, kulturvänstern, Svenssons, radikal elit, höga hästar, förtryckarstruktur, verklighetens folk, hederligt arbetande, finskrittande ideologer, ideologiska absurditeter.

5. Påpeka att det finns en klyfta mellan folk och etablissemang samt att visa hur en elit försöker styra vanliga människors vardag.

6. Syndabocker är dels hela den grupp som han kallar "eliten", dels några namngivna politiska motståndare och även konstnärer. Ingen som ingår i "eliten" namnges.

Hägglund skriver "*Ruwaida, Borgström, Sahlin eller vilken höghästad kvällstidningskrönikör som helst..*".

7. Lösningen på problemet beskriver Hägglund: "*Ytterst handlar detta om att folk har rätt att slippa bli besvärade av den politiska makten av den enda anledningen att de är vanliga. Vi i alliansen talar mycket och gärna om frihet från höga skatter och regleringar, och det ska vi göra. Men riktig frihet innefattar också rätten att slippa få sitt privata liv påpassat och tillrättalagt av finskrittande ideologer. Om detta talar vi*

alltför sällan. Det börjar bli hög tid att återupprätta det sunda förnuftet i svensk politisk debatt. Och inte minst respektera vanligt folks rätt att vara precis som de är.”

”Göran Hägglund vs Kulturvänstern”, av Trygve Bång, Newsmill, 090925

1. Trygve Bång är en före detta reklamman och journalist och titulerar sig numera som författare. På det öppna nätforumet Newsmill har han skrivit ett inlägg som heter ”Göran Hägglund vs kulturvänstern” och är en av få som tar Göran Hägglunds parti i debatten.
2. Han talar för sin egen räkning och använder Hägglunds argument för att förstärka detta. I och med att han förklarar Hägglunds argument går han också in i försvar för denne.
3. Göran Hägglund har som politiker lagt sig i debatten och har på så vis fått mycket ”stryk” i media. Bång menar att Hägglund är på väg mot att bli folkkär på grund av att hans ställningstaganden är ärligt menade och utan dold agenda, till skillnad från sina motståndare. Bång säger också att ”vänsterjournalister” infiltrerat borgerliga massmedias redaktioner sedan många år, och att ingen konstnär kan lyckas utan deras hjälp. Han ger sig på Maria Schottenius, kulturchef på DN, och menar att hon är patetisk ”när hon försvarar Anna Odells vanvettiga och olagliga tilltag att stjäla behandlingstids för riktiga lidande psykipatienter”. Bång menar att konstens frihet och okränkbarhet bara är nys och att Odell har ett uselt omdöme. I artikeln menar han att recensenter bedömer böcker efter författarens politiska ställningstagande, ”*det var det politiska ställningstagandet som gjorde om boken fick en bra recension eller inte. En olustig historia, som hela tiden upprepar sig på mediavänsterns kultursidor.*” Författaren menar att kultureliten skriver om samma saker och på så vis får fram dess ”vänsterlära”. Frustrationen hos människor är stor då de upplever att Sveriges politiska intellektuella elit har åsikter som inte stämmer överens med deras erfarenheter.
4. Begrepp som används är: kulturvänstern, kultureliten, mediavänstern, vänsterpropaganda, vanliga människor, vardagliga erfarenheter.

5. Försvarar sig själv i och med att han försvarar Göran. Förtydliga att det finns en kulturvänster och att de påverkar Sveriges kulturliv.

6. Syndabockarna är enligt Bång kulturvänstern/eliten dels som grupp, och representerade av Konstfackseleven Anna Odell samt journalisterna Maria Schottenius och Åsa Linderborg.

7. *”..för att hitta samhällsoptimala lösningar bör problemanalysen vara objektiv, t.ex. likhet inför lagen.”* Politik ska styras med logik, vilket inte sker i Sverige idag. Man måste också identifiera vilka problem som finns, och sedan acceptera dem för att kunna nå ändring.

”Hägglund tar KD högerut”, av Gert Gelotte Göteborgs-Posten 090918

1. Gert Gelotte är politisk reporter och krönikör och är kritisk till det som Göran Hägglund skrivit i sin artikel, och argumenterar om vad som är fel med den.

2. Gelotte talar endast för sig själv, och det är hans egna åsikter som kommer fram, det vill säga hans kritik mot Göran Hägglunds tidigare debattartikel. *”Men Göran, jag som gillade dig! Vad har hänt?”*

3. Gelotte menar att Göran Hägglund har skött sig bra som socialminister, men förstår inte vad han har i populistbranschen att göra. Han anser att Hägglunds påstående om den så kallade kulturelitens förtryck är dumma, och att begreppet verklighetens folk, eller vanliga människor, är begrepp som politiska populister i alla tider försökt lösa, utan framgång.

Han menar att Hägglund försöker göra Kristdemokraterna till Sveriges konservativa parti. Mittenpartierna har svårt att nå fyraprocentsspärren, och då menar han att Hägglund ser ett ledigt utrymme till höger om Moderaterna som dominerar i mitten. Hela debatten är alltså ett försök för att fiska röster och etablera ett parti med egen hemmaplan. *”och säkert finns det förändringsrädda väljare både här och där som kan finna tröst i att Hägglund ser dem som förtryckta av kultureliten”.*

Gelotte menar att Hägglund gör fel då han kräver konst med kvalitet. Han menar att det alltid går hem att skälla på moderna konst, men att Hägglund glömmer att bra konst från början ansetts vara dålig, gränsöverskridande och provocerande, vilket till exempel gäller både Picasso som de svenska nationalmonumenten Carl Larsson och Ernst Josephson.

I sin artikel i DN skriver Hägglund: ”Sveriges radikala elit har kommit att bli den nya överheten” och ”Ytterst handlar detta om att folk har rätt att slippa bli besvärade av den politiska makten av den enda anledningen att de är vanliga.” men han förklarar inte vad han menar med det. Han menar att det är så populistiska politiker jobbar, de väcker människors känslor, hyllar det sunda förnuftet vid köksbordet, undviker sakargument, får väljarna att känna sig hotade av det annorlunda och främmande, utan att besvara dem med fakta.

Han avslutar artikeln med att påstå att ”Vanligheten tar hand om sig själv. Politiken skall utmana vanlighetens fördomsfullhet. Kulturens uppdrag är att ruska om, inte att vagga till sömns.”

4. Politiska populisterna, populistbranschen, den svenska vanligheten. Han använder bara begreppen verklighetens folk och kultureliten då han citerar eller återspeglar Hägglunds artikel, han använder dem inte själv utan menar att dessa begrepp är dumma att använda ”Göran Hägglund försöker etablera Kristdemokraterna som de vanliga människornas parti. Vilka är då de ovanliga människorna?”

5. Syftet i artikeln verkar vara ett slags fördummande av Göran Hägglunds åsikter och hans debattinlägg. Det verkar som att debattören anser sig se igenom Hägglunds uttalande och menar att de bara är ett grepp för att få fler väljare att rösta på hans parti. Han tar upp saker som Göran borde, men inte har tänkt på och tillrättavisar honom, som att han var den smartare av dem. Han använder sig också av exempel som visar på att det är han som har rätt och Göran som har fel. Genom att genomsyra Hägglunds artikel och hans politiska knep med den, framställs denna som löjlig.

6. Att Göran Hägglund utmålas som syndabock skymlas det inte med. Hans uttalanden och åsikter är dumma och ogenomtänkta, och går endast ut på att locka över röstare till hans parti.

7. Att politiken måste utmana vanligheten och dess fördomar, om den inte skulle göra det skulle samhället inte utvecklas. Kulturen ska användas som ett redskap för att ruska om dessa fördomar och korsa gränser för att föra problemet upp till ytan.

”Hägglunds hjärnsläpp”, av Ann-Charlotte Marteus, Expressen 090918

1. Ann-Charlotte Marteus, är journalist, statsvetare och undersköterska samt sedan 1998 ledarskribent och krönikör på Expressen. Hon är kritisk och upprörd över Göran Hägglunds tal på Almedalen och hans artikel i DN.

2. Främst talar hon för sig själv, det är hennes åsikter: *”Årets Almedalstal var motsatsen till det talet, kan man säga, och i går skrev KD-ledaren en artikel på DN Debatt som - ja, man bara baxnar.”* Men hon talar även för en grupp, den som Hägglund kallade ”kultureliten”, och försvarar både namngivna personer och gruppen i sig.

3. Ann-Charlotte Marteus börjar artikeln med att på ett ironiskt sätt presentera de två olika grupper som Hägglund menar finns: *”I Hägglunds värld finns det numera bara två sorters människor. Dels ”vanliga människor”. De har köksbord. Vid sitt köksbord talar de ”om skolan, om hushållskassan, om de gamla föräldrarna”. Under sommaren har de ”gått på loppmarknad, slagits mot fästingar”.*

Den andra sortens människor är den ”politiskt korrekta eliten”. Där återfinns bland andra Mona Sahlin, Claes Borgström, ”höghästade kvällstidningskrönikörer”, konstnärer och akademiker.” Hon fortsätter med att påstå att Hägglund avskyr denna elit och att han hävdar att de hånar, förföljer, försöker hjärntvätta samt detaljstyra ”vanliga människors” liv. Men enligt Marteus gör han detta utan att förklara hur detta går till eller genom att ge exempel. Hon vänder sig också emot Hägglunds uttalande om att sunt förnuft räcker för vanligt folk. Sunt förnuft finns inte bara där, byggt på ingenting. Om så varit fallet hade vi fortfarande haft slaveri, det räcker inte med ett köksbord och ett unisont accepterande av rådande värderingar och samhällsordningar. Hon fortsätter artikeln genom att kritisera begreppen ”verklighetens folk” samt ”kultureliten” som Hägglund nämner i sitt debattinlägg och menar att de är odefinierbara och inte existerar: *”Det finns annat som är häpnadsväckande med*

Hägglunds moral majority-artikel. Exempelvis påskinandet av att det finns en elit som är helt skild från vanligt folk. I själva verket har faktiskt alla utom de hemlösa köksbord, Hägglund. Alla brottas med vardagsproblem. Det är därför det görs filmer och skrivs böcker om Svenssonlivet: det är nästan allas vår verklighet. Hägglunds "elit" är vanligt folk. Vanligt folk är individer som både är mycket lika och mycket olika varandra. Och alla, alla, har hemliga rum och märkliga tankar". Marteus menar också att Hägglund ger sig på en elit som han själv är en del av. Han gör fel som försöker ge sig på en viss grupp från ett underifrånperspektiv då han själv är socialminister och själv skriver propositioner som i sin tur blir lagar och bestämmer vad "vanligt folk" ska göra. Hon menar att Hägglunds uttalanden bara är ett knep för att behålla sin makt.

4. Vulgärpopulistiska, begrepp som "elit", "vanligt folk" används endast då de citeras av Hägglunds artikel, Martues använder dem inte själv.

5. Syftet är att försvara den elit som utmålas genom att påstå att den inte finns, utan att alla är "vanliga människor med ett köksbord". Hon hävdar, på ett aggressivt och ironiskt sätt, att Hägglunds uttalanden är ologiska och fel, att han inte kan klanka ner på en elit som han själv tillhör.

6. Göran Hägglund och hans uttalanden och åsikter som inte stämmer överens med verkligheten. Hon menar att hans yttranden bara är ett knep för att behålla sin makt.

7. Nej

"Hägglund skärper sin attack mot kulturvästern", av Henrik Brors, Dagens nyheter 090702

1. Henrik Brors är en journalist, krönikör, politisk analytiker och kommentator samt chefredaktör på Dagens nyheter's politikerredaktion. Hans inlägg och analys skrevs innan Göran Hägglund skrivit i DN, men efter Almedalsveckans tal.

2. Eftersom Brors är politiskt kunnig är hans artikel en analys av Kds sätt att försöka förnya sin partiprofil. Själva fenomenet KD diskuteras, dock från ett håll som inte är positivt.

3. Ett argument Brors använder sig av är *”hans uppenbara försök att reta upp kulturdebattörer på vänsterkanten med särskilt sikte på Aftonbladet har än så länge inte haft någon effekt.”* Ett exempel på dessa provokationer citeras *”Från vänstern hörs inte mycket annat än svårartade performance-vrål och kultursidornas idisslande av dekonstruktionen av könet, och annat hyllande av sådant som i deras avskydda USA allmänt brukar gå under benämningen bullshit.”* Vidare skriver Brors att det är en *”internationell politisk strategi att söka en motståndare för att få uppmärksamhet och kunna vinna stöd från en ”tyst majoritet”* och att det är det Hägglund försöker göra med dessa påhopp. Det är också bitvis ett försök att förlöjliga Hägglund, speciellt i den sista meningen där det skrivs att hans *”ensidiga ”krig” har nu gått så långt att om det inte blir någon reaktion riskerar en fortsatt upptrappning att framstå som en desperat kamp mot väderkvarnar”*.

4. Vänstern, vänsterkanten, kulturdebattörer, verklighetens folk, ensidigt krig.

5. Syftet med analysen är att visa att Hägglund trots sina försök, inte har lyckats få det gensvar han vill ha genom sina provoceringar av ”kulturvänstern” samt att dessa uttalanden är en fas i relanseringen av det nya Kristdemokraterna.

6. Den självklara syndabocken är Göran Hägglund som trots påhopp och uttalanden inte kommer någon vart med debatten, enligt Henrik Brors.

7. Ingen lösning på problemet presenteras.

”Hägglund är inte så vanlig” av Tobias Lindberg, Sydsvenskan 090918

1. Författaren av denna ledare heter Tobias Lindberg och är skribent och journalist på Sydsvenskan. På Sydsvenskans hemsida finns inte några fakta att hämta om ovan nämnda. Hans ledare är ett svar på Hägglunds debattartikel i DN som skrevs en dag innan.

2. Lindberg talar för sina egna åsikter och är skeptisk till att Göran Hägglund anser sig tala för en stor majoritet i Sverige, ”verklighetens folk”. Då Kristdemokraterna inte nått speciellt höga valsiffror anser Lindberg därför att de flesta inte delar Kds åsikter och att det är fel att försöka göra sig till språkrör för dessa.

3. Det främsta argumenten Lindberg använder är att Hägglund i sitt tal under Almedalsveckan hyllar normaliteten hos ”Verklighetens folk” och att *”KD-ledarens ordval och önskan att ”återupprätta det sunnda förnuftet i svensk politisk debatt” har otäcka undertoner”*. Då Hägglunds parti är de som ska *”avgöra ramarna för det normala hamnar många utanför”* skriver Lindberg vidare. Där syftar han bl.a. på homosexuellas rättigheter att gifta sig och att KD var det enda parti som satte sig emot under en riksdagsstämma. En opinionsmätning som gjordes runt september 2009 hade KD ett väljarstöd på 4.2 % och *”Tydligare kan det inte illustreras hur orimligt det är när Hägglund utger sig för att tycka som folk gör mest.”*

4. Begrepp som författaren använder sig av är: kulturvänsstern, politiska pekpinnar, medelvensson, normalitet, verklighetens folk.

5. Syftet med denna ledare är att visa hur opassande Kristdemokraterna är för att representera ”verklighetens folk” eftersom de lämnar ute en stor del av befolkning, samt att Hägglund vänder sig mot en ny väljargrupp då det är svårt för ett religiöst parti att få fäste i Sverige.

6. Syndabock(arna) i denna ledare är Kristdemokraterna och då främst dess partiledare Göran Hägglund.

7. Inga förslag på hur förbättring ska nås ges i ledaren. Det är mer ett inlägg som visar på hur dum författaren tycker att debatten är.

”Bråka på, skäll ut Hägglund med allt ni har!” Av Sanna Rayman, Svenska Dagbladet, 090923

1. Sanna Rayman är journalist och ledarskribent på Svenska Dagbladet, och blev publicerad med artikeln ”Bråka på, skäll ut Hägglund med allt ni har!” där hon

försvarar Göran Hägglunds uttalanden under Almedalsveckan, den senare publicerade artikeln i DN och hans argument i programmet Debatt på SVT.

2. I artikeln försvarar Sanna Göran Hägglund med partikollegor.

3. Sanna skriver inte om själva debatten i sig, utan snarare motiven till denna debatt. Hon skriver om varför detta ämne är så aktuellt just nu, och varför Göran Hägglund väljer att driva igång kulturdebatten. *”Varför nu och för att uppnå vad? Tja, han vill få till en debatt med flera gynnsamma bieffekter. Dels kan det han säger otvivelaktigt slå an hos en bredare majoritet som faktiskt inte hjular av förtjusning när genusteorin når deras dagis, dels kan debatten som uppstår öppna dörrar för honom att förändra sitt parti.”* *”Debatten om verklighetens folk i sig kommer förstås inte hålla sig hela vägen fram till valet, men om KD-ledaren ska kunna vrida sitt parti i den här lite mer frihetligt konservativa riktningen krävs det att han börjar jobba och förankra sina tankar nu – så att han har gräsrötterna med sig i valrörelsen.”* Sanna beskriver debatten som en partipolitisk debatt för att fiska röster inför det kommande valet, men skriver inte ner Göran Hägglund för detta, utan styrker honom i hans försök. *”... och som bonus kan grälet hjälpa honom att få med sig fotfolket på en del förändringar, som att släppa taget om ett par pekpinnar! Lyssna på programmet, Hägglund bekräftar själv att han är ute efter förändring.”*

4. Begrepp som används är: ”verklighetens folk”, ”vanligt folk”, ”köksbordsinnehavare”, kritiker, moralism, förbudsiver.

5. Syftet är att belysa den partipolitiska debatten inom kulturdebatten, och lyfta fram denna som ett briljant drag i kampen om väljare.

6. I artikeln angriper Sanna Rayman ”kultureliten” men kallar de för ”kritikerna”. *”Jag förstår mycket väl att Hägglund är trött på att försöka överrösta eller fajtas med den här kategorin kritiker.”* *”Så bråka på! Skäll ut honom med allt ni har! Skriv att Hägglund är gammaltestamentlig, från 1700-talet, eller något annat balanserat. Det blir fina fisken det. Ju mer högrött förbannad kritikerna blir, desto starkare blir sannolikt Hägglunds förändringsmandat.”*

7. Inga förslag ges.

”Jag är glad att pappa slipper uppleva Hägglunds Sverige”, Av Åsa Linderborg

Aftonbladet, 091018

1. Åsa Linderborg är historiker, författare och utsågs 2009 till Aftonbladets nya kulturchef. Den 18 oktober 2009 publicerades en artikel som Åsa skrivit på Aftonbladets kultursidor. Denna artikel heter ”Jag är glad att pappa slipper Hägglunds Sverige” och är ett svar på Göran Hägglunds artikel ”Sveriges radikala elit har blivit den nya överheten”.
2. Åsa talar dels för sig själv, men tar även ”verklighetens folks” parti, och menar att Göran Hägglund själv tillhör en elit som ökar klyftorna mellan ”vanligt folk” och ”eliten”.
3. Åsa Linderborg förnekar inte att det existerar en kulturelit, ”*Det finns de som är experter på kultur, på samma sätt som det finns experter på finanser.*” Hon menar att kultureliten inte utgör något hot för ”den vanliga människans” räkning. Hon menar att den pågående kulturdebatten är en partipolitisk diskussion där Göran Hägglund är ute efter att fiska röster. ”*Han ser att regeringen för en klasspolitik som (miss)gynnar halva folket. Att börja tala om kultureliten som folkets fiende är därför en skenmanöver.*” ”*I antiintellektualismens tidevarv, där moralen och inte kunskapen är det som allt graviterar kring, försöker denna representant för en välmående borgarklass inta den åtråvärda positionen som underdog.*”
4. Hon använder sig av begrepp som ”kultureliten”, ”verklighetens folk”, ”vanligt folk”, ”social elit”, klassklyftor, klasspolitik, antiintellektualism, borgarklass, populist.
5. Syftet med Åsa Linderborgs artikel är att lyfta fram kulturdebatten i ljuset och visa att detta egentligen rör sig om en partipolitisk debatt.
6. Syndabockarna i denna text är Göran Hägglund med kollegor. Åsa attackerar hela högerblocket med sin artikel.
7. Inga förslag ges.

Resultat

Steg ett

Alla författarna av artiklarna vi har tittat på har varit journalister eller politiker med stor makt. De har alla kommunicerat genom stora dagstidningar, förutom Trygve Bång som skrev på forumet Newsmill. Ingen som hör till ”verklighetens folk” har fått komma fram i debatten, varken med egna skrivna ord eller genom en intervju. Endast två debattörer tog Göran Hägglunds parti, medans resten är kritiska till hans åsikter och tillvägagångssätt, eventuellt därför att de tillhör den gruppen som han kallar ”kultureliten” och känner sig påhoppade.

Gemensamt för alla debattörer är att de främst talar för sin egen räkning, endast en, Åsa Lindeborg tar ”verklighetens folks” parti. De andra ställer sig snarare i försvarsställning mot påhoppet om att de tillhör en elit. Göran Hägglund skriver i sin artikel från ett ”jag-perspektiv” men som partiledare för han alltid Kristdemokraternas talan. Trygve Bång och även Sanna Rayman ser positivt på att debatten har uppkommit och att dessa frågor lyfts.

Den ena sidan av debatten menar att det finns en klyfta mellan ”folk och etablissemang” medans den andra menar att begreppen är odefinierbara då vad som anses vara ”vanligt” inte går att bestämma. Hägglund argumenterar att ”vanligt” folk ska ha mer makt över sina liv utan att behöva bli påhoppade och tillrättavisade av makthavande. Han får medhåll av Bång som känner igen sig i att en grupp bestående av ”vänsterjournalister” använder sin makt för att få fram sina politiska ställningstaganden, och om man inte delar samma åsikter så stöts man ut. Bång menar också att vanliga människors åsikter inte stämmer överens med elitens, och att de blir frustrerade och till slut vänder etablissemangets ryggen. Sanna Rayman håller med Göran om att ”vanligt” folk inte alltid är intresserade av de förändringar som makten förespråkar, hon skriver ”...det han säger otvivelaktigt slå an hos en bredare majoritet som faktiskt inte hjular av förtjusning när genusteorin når deras dagis”. De övriga debattörerna håller med varandra om att Göran Hägglunds provocerande debattinlägg är ett grepp för att förändra sitt partis ställning och för att vinna flera röster. När han riktar sig till ”verklighetens folk” och kritiserar ”vänstern” för att se

ner på dem, hoppas partiet nå en helt ny målgrupp. Åsa Linderborg skriver ”*I antiintellektualismens tidevarv, där moralen och inte kunskapen är det som allt graviterar kring, försöker denna representant för en välmående borgarklass inta den åtråvärda positionen som underdog.*” Flera av debattörerna är kritiska till Hägglunds åsikt om att allmänhetens sunda förnuft ska räcka för att skapa ett bra och fungerande samhälle. De menar att ”vanligt” folk trivs i den miljö de lever i och att normerna som råder där är de rätta, men utan politisk styrning lätt kan fastna i det gamla utan att veta att gräset faktiskt är grönare på andra sidan. Ann-Charlotte Marteus skriver ”KD-ledaren hävdar att "sunt förnuft" räcker för vanligt folk. Som om sunt förnuft bara - finns där, byggt på ingenting. Men 1862 var slaveri sunt förnuft i Alabama.”

Begreppen som används är värderande och laddade och beroende på vem som använder dem får de olika betydelser. Göran Hägglunds användande av ”verklighetens folk” kan tolkas på två olika sätt. Det kan verka respektfullt och representera den svenska kärnfamiljen eller hårt arbetande hederliga människor men också personer utan riktig makt och inflytande som lever ett så stereotyp liv så att man kan dra dem över en kam. Man beskriver dem som enkla människor som inte bryr sig om ”konstigheter” utan sitter kring ett köksbord och försöker få veckan att gå ihop. Andra ord som förekommer, med samma innebörd, är ”Svenssons”, ”vanligt folk” och ”köksbordsinnehavare”, men dessa har inte samma vördnadsfulla klang och låter inte lika respektfullt.

I begrepp som ”kultureliten”, ”kulturvästern” och ”Sveriges radikala elit” ligger det också starka värderingar med negativ klang. I andra sammanhang är en elit någonting positivt, t.ex. i sportens värld, men i denna kontext handlar det snarare om något ickedemokratiskt och en grupp med oförtjänat mycket makt.

Båda sidor använder begreppen för att beskriva varandra på ett nedvärderande sätt och det blir tydligt att detta i grunden är en politisk debatt, snarare än en kulturell. Göran Hägglund använder till exempel begrepp som höga hästar, förtryckarstruktur och finskrittande ideologer för att beskriva sina motståndare, och Göran själv framställs med orden välmående överklass och populist.

Göran Hägglunds officiella syfte är att stå på ”verklighetens folks” sida och påpeka den klyfta som finns mellan dem och etablissemangen. Han placerar sig själv och sitt

parti Kristdemokraterna bland ”verklighetens folk” och menar att ”eliten” försöker styra deras liv och åsikter. Mellan raderna kan man dock se att det egentliga syftet är att fiska nya röster och att förändra partiets profil. De debattörer som håller med honom vill visa på att debatten är nödvändig och förtydliga den klyfta som anses finnas. Övriga debattörer vill ta avstånd från det Hägglund säger och påvisa att provokationernas egentliga syfte är att vinna röster. Några av dessa har en ironisk ton och tillrättavisar hans åsikter genom att visa på exempel om att han har fel. Han liknas vid Don Quijote då hans ”ensidiga ”krig” har nu gått så långt att om det inte blir någon reaktion riskerar en fortsatt upptrappning att framstå som en desperat kamp mot väderkvarnar”.

De båda lägren i kulturdebatten utmålar varandra som syndabockar, högern mot vänstern. Både personliga åsikter och politiska ideologier svartmålas. Hägglund och Bång namnger flera personer som ses som skyldiga, dessa är ofta politiska motståndare, men från andra hållet pekar man bara på Hägglund.

Inga konkreta förslag presenteras från respektive sida. Man belyser bara ett problem och kommer med olika åsikter baserade på detta problem. De smutskastar varandra och ser inte sig själva som en del av problemet. Även om mångas åsikter och inlägg kommit fram, stampar debatten fortfarande på samma ställe, utan någon progression.

Steg två

Habitus står för inlärd handlingsmönster hos individer, och hur de sedan placerar sig själva in i grupper och samhällshierarkier. Detta är alltså, enligt Bourdieu något som sker relativt automatiskt när individer möter varandra i sociala sammanhang, man vet vilket skikt man tillhör instinktivt och får detta bekräftat av både samhället och de människorna runt om. Kopplar man samman habitus med sociala fält och kapital, så är det dock möjligt att byta habitus om man exempelvis utbildar sig och får ett annorlunda kulturellt kapital och en annan placering i samhällshierarkin.

Den viktigaste delen att plocka ut från Bourdieus teorier så att det ska vara relevant för vår uppsats är främst begreppet habitus, och om man kan koppla samman hans teorier med debatten kring fin och fulkultur.

Debatten i kultursverige handlar mycket om ett ”vi” och ett ”dem”, man ser andra människor som annorlunda på grund av utbildning, vart man valt att bo, vilka tv-program man tittar på osv. Att det ena är sämre än det andra står självklart, konsumerar man tvärtemot gör man fel. Bourdieu säger att personer inom ett habitus, som har liknande syn på omvärlden och sig själva, använder just olikheter för att avgränsa sig och vara olika andra grupper. Detta kan kopplas till vardagen i Sverige idag, att man väljer att semestra på en viss plats för man vet att det kommer att vara personer från samma eller liknande habitus där, eller att man på sitt arbete pratar om ett visst tv-program med sina arbetskamrater. Det som är intressant i den aktuella debatten är att dessa distinktioner skapats av andra snarare än att de berörda fått säga något. Hägglund skriver: *”Inom kulturvänstern har vanliga Svenssons och deras Svenssonliv länge setts som det självklara objektet för hån och misstänksamhet. Det har stått klart i filmer och böcker i mer än trettio år. Men under senare tid har den andan spridits till allt större delar av det svenska offentliga livet. Det handlar inte bara om mediala Reclaim the street-upplopp och ”konstnärer” som lever på att provocera och sprida olust i det offentliga rummet. Det handlar också om en allmän politisk trend.”* Det skapas ett ”vi”, alltså ”Svenssons” och ett ”dem” i form av ansiktslösa maktpersoner, möjligen inom kultursektorn. Men det ”vi” som Hägglund talar om är egentligen ett annat habitus än det han själv tillhör. Göran Hägglund är en utbildad och höglönlönad politiker som ställer sig i samma led som en arbetande ”medelsvensson” vilket inte riktigt stämmer överens med det Bourdieu tar upp om lika ekonomiskt och kulturellt kapital samt habitus och lika tänkande.

Habitus är enligt Bourdieu en del i det som gör att samhällets hierarkier fortfarande kan bestå, eftersom man har en inlärd plats i det sociala. Exempelvis har det tidigare varit svårt att komma ur en arbetarklass, eller ett trosystem som man föds in i, och att man snarare definierat sig själv utifrån de omkring en än vem man är. Idag har detta mer att göra med hur man konsumerar och från vilket av alla grupper man väljer att höra. Det finns böcker och andra kulturformer som är förknippade med sofistikerad smak och tvärtom enligt Bourdieu, och det kan man koppla till kulturdebatten. Man vill ofta kategorisera människor utifrån deras intressen och konsumtion och detta är kärnan i det Hägglund påstår, att ”kulturvänstern” ser ner på ”verklighetens folk” bara för att de väljer att konsumera den mer tillgängliga kulturen. Den gemensamma

smaken inom ett habitus är intressant att titta på ur vinkeln ”verklighetens folk” och ”kulturvänstern”. Enligt Häggglund skulle alltså ”alla” som faller in ”verklighetens folk” och vice versa konsumera och tycka om samma saker, vilket låter omöjligt då detta rör miljontals människor.

Debatten kretsar mycket kring generaliseringar, man talar om ”den radikala vänstern” och ”verklighetens folk”, och i och med detta så visas bara en förenklad bild av personerna i fråga, precis som att en människa bara går att definiera utifrån ett enda kriterium. Även Bourdieu förenklar en del när han delar in människor i sociala fält och hierarkier och det gör att hans teorier inte riktigt kan hålla i dagens moderna samhälle, eftersom att få personer idag hör till och konsumerar från ett enda socialt fält eller habitus. Vi konsumerar både fin och fulkultur eftersom det är möjligt. Man träffar och umgås utanför sin egna sociala grupp, även om dina föräldrar inte studerat vid universitetet finns möjligheten för dig. Finns ”skräpkultur” tillgängligt finner mängder med människor det tillräckligt intressant att välja det över exempelvis en klassiker från bokhyllan, men en annan dag lockar en teaterföreställning mer än en dag framför tv:n.

Garnetz menar att fin- och fulkultur, eller populär- och elit kultur är beroende och har utbyte av varandra. Ingen har någonsin kunnat definiera vad de egentligen betyder eller var gränsen emellan dem går. Hon menar att man borde fokusera på att sudda ut gränserna mellan de båda lägren och öka förståelsen över att de båda behövs för att kulturen ska utvecklas. Vidare menar hon att klyftan ökar då man använder begrepp som fin- och fulkultur och då bekräftar skillnader istället för att se det som förenar dem.

Ingen av artiklarna använder begreppen fin- eller fulkultur, men det som Göran Häggglund i sin artikel gör, är att reproducera dessa begrepp på en grupp individer, de han kallar ”verklighetens folk” och ”kultureliten”. På så sätt gör han precis som Garnetz menar är fel, han använder begrepp som förstärker en klyfta och särskiljer därmed både olika kulturformer och individer från varandra.

Flera av debattörerna som är kritiska mot Häggglunds åsikter menar också att det inte går att definiera ett begrepp som ”verklighetens folk”. Ann-Charlotte Marteus skriver

i sin artikel: ”*Exempelvis påskinandet av att det finns en elit som är helt skild från vanligt folk. I själva verket har faktiskt alla utom de hemlösa köksbord, Hägglund. Alla brottas med vardagsproblem. Det är därför det görs filmer och skrivs böcker om Svenssonlivet: det är nästan allas vår verklighet. Hägglunds "elit" är vanligt folk. Vanligt folk är individer som både är mycket lika och mycket olika varandra. Och alla, alla, har hemliga rum och märkliga tankar*”

Marteus är bara en av de debattörer som faktiskt är kritisk till användningen av begreppen och istället menar att det inte finns några tydliga gränser, en klyfta eller hierarki. Alla människor har rätt till ett kulturbruk de själva är intresserade av, utan att det innebär en stämpling eller en placering i en viss grupp. Så för att komma bort från tanken om ett hierarkiskt kultur-Sverige, borde begrepp som värderar och placerar människor i olika fack sluta användas, och istället fokusera på det som förenar dem.

Slutdiskussion

I dagens globaliserade samhälle finns det gott om plats för all sorts kultur. Från Allsång på Skansen till innovativa konstprojekt, det finns något som kan intressera de flesta. Det tycks dock alltid dyka upp något som provocerar, oavsett vad avsikten från början var. Vissa saker attraherar en större massa än andra, vilket bidrar till större kommersiella produktioner och mer uppmärksamhet. Hos en stor mängd människor är det ytterst lite som dessa gemensamt finner intressant, så för att göra t.ex. en film populär måste man hitta generella teman eller fokus som uppskattas av så många som möjligt. Detta fenomen kallas minsta gemensamma nämnare skriver Cowen om i sin bok ”Creative destruction” vilket han senare kopplar till begreppet fördumning. Med detta menas att nivån på en produktion sjunker då man måste hitta den minsta gemensamma nämnaren.¹⁴ Kulturen eller produkterna som resulteras av detta kan också benämnas som fulkultur, vilket Göran Hägglund i sin artikel förkroppsligar med begreppet ”verklighetens folk” vilka konsumerar denna kulturform. Denna ”snälla” och basala kultur får stor plats i alla sorters medier, och är det vi är vana att

---

¹⁴ Cowen Tyler, (2002): *Creative destruction: How globalization is changing the world's cultures*, sid. 102-105

konsumera. När något med en avsikt att provocera dyker upp och tar stor plats i media är det många som blir upprörda. Skillnaden på vad ”folk” ser som bra eller dålig kultur blir tydlig och olika läger bildas som är för respektive emot. Detta är vad som hände i januari 2009 då Konstfackseleven Anna Odell i sitt examensarbete fejkade en psykos och på det viset blev föremål för en stor debatt. Denna debatt öppnade upp en möjlighet för Kristdemokraternas Göran Hägglund att förnya partiets profil och målgrupp, då han såg hur många ”vanliga människor” som upprördes över Odells konst. Under hösten deltog Hägglund i Svt:s Debatt där han bland annat kritiserade Odell och hennes konst, detta bemötte Socialdemokraternas Claes Borgström med: *”Hur många konstnärer har inte ibland trätt över gränsen för att visa på någonting som annars är dolt? Den undersökande journalistiken gör ju det ständigt, och det applåderar vi”*.¹⁵

I sin debattartikel påpekar Hägglund den klyfta som finns mellan folk och etablissemang och att ”vanliga människor” borde få använda sitt sunda förnuft för att bestämma över sina liv utan att bli styrda av någon ”överhet”. Författaren Katarina Mazetti bemöter hans åsikter: *”Det här med ”vanligt folk” är det äldsta debattknepet i boken. Det kunde ha varit på 50-talet, då hade det sagts att politiker inte ska lägga sig i om folk vill slå sina ungar, eller något som var den allmänna uppfattningen då”*.¹⁶ Andra debattörer som besvarar Göran Hägglunds artikel är överens om att syftet med debattinlägget och talet under Almedalsveckan endast är ett knep för att locka fler röster till hans parti. Expressens kulturchef Björn Wiman menar i Debatt att Hägglund *”leder ett pari i opinionsmässig kris”*¹⁷ vilket dementeras av denne.

Dagens kulturdebatt handlar mycket om huruvida det finns en klyfta mellan vanligt folk och kultureliten, och att denna klyfta uppdelas efter vilken kultur man konsumerar. Frågan är om denna klyfta endast existerar då man pratar om den och använder begrepp som urskiljer olika grupper och kulturer, eftersom man inte kan definiera vad som är fin- eller fulkultur. Dagens kulturdebatt har inte gjort något för att lösa upp denna konflikt, utan snarare spätt på den, genom att poängtera att den

---

¹⁵ SVT, Debatt, *Foppafolket*

¹⁶ Ibid

¹⁷ Ibid

finns. Genom att som Hägglund använda begrepp som ”verklighetens folk” och ”kulturelit” skapas grupper som placerar människor i fack, men som ingen vill tillhöra. Man kan därför påstå att dessa grupper inte finns då ingen människa är så endimensionell eller stereotyp och kan dras över en kam.

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att den här debatten inte kommer någonvart, utan snarare förvärrar situationen. Den begränsar folks kulturkonsumtion då en viss sådan exkluderar en annan. Alltså, om man gillar en viss typ av kultur, placeras man automatiskt i en grupp och förväntas därmed konsumera utifrån dennas gemensamma smak. Vi tycker det är bra att kulturen diskuteras, men att man borde uppmana folk att utnyttja det stora kulturutbudet som finns idag istället för att applicera värderingar på olika kulturformer. Alla borde utgå från sin egen smak och sina intressen, och vara en aktiv kulturkonsument istället för att nöja sig med det som serveras.

Källförteckning

Litteraturlista

Bjurström Erling, (2005): *Ungdomskultur, Stil och smak*, Umeå: Boréa Bokförlag

Jonsson Kjell, Öhman Anders (Red.), (2000): *Populära fiktioner*, Stockholm: Brutus Östlings Bokförlag Symposion

Månsson Per (Red.), (2003): *Moderna samhällsteorier : traditioner, riktningar, teoretiker*, Stockholm: Prisma

Cowen Tyler, (2002): *Creative destruction: How globalization is changing the world's cultures*, USA, Princeton University Press

Internetkällor

Hägglund Göran, *Sveriges radikala elit har blivit den nya överheten*, Dagens Nyheter, 2009-09-17, återfinns på <http://www.dn.se/opinion/debatt/sveriges-radikala-elit-har-blivit-den-nya-overheten-1.954221>, senast besökt 2009-11-25

Bång Trygve, *Göran Hägglund vs kulturvänstern*, Newsmill, 2009-09-25, återfinns på <http://www.newsmill.se/artikel/2009/09/25/goran-hagglund-vs-kulturvanstern>, senast besökt 2009-11-25

Gelotte Gert, *Hägglund tar KD högerut*, Göteborgs-Posten, 2009-09-18, återfinns ej, senast besökt 2009-11-24

Martens Ann-Charlotte, *Hägglunds hjänsläpp*, Expressen, 2009-09-18, återfinns på <http://www.expressen.se/ledare/1.1710957/ann-charlotte-martens-hagglunds-hjarnslapp>, senast besökt 2009-11-25

Brors Henrik, *Hägglund skärper sin attack mot kulturvänstern*, Dagens Nyheter, 2009-07-02, återfinns på <http://www.dn.se/nyheter/politik/2.1204/hagglund-skarper-sin-attack-mot-kulturvanstern-1.904054>, senast besökt 2009-11-25

Lindberg Tobias, *Hägglund är inte så vanlig*, Sydsvenskan, 2009-09-18, återfinns på http://sydsvenskan.se/opinion/signerat/tobiaslindberg/article550937_Hagglund-ar-inte-sa-vanlig.html, senast besökt 2009-11-25

Rayman Sanna, *Bråka på, skäll ut Hägglund med allt ni har!*, Svenska Dagbladet, 2009-09-23, återfinns på <http://blogg.svd.se/ledarbloggen?id=15676>, senast besökt 2009-11-25

Linderborg Åsa, *Jag är glad att pappa slipper uppleva Hägglunds Sverige*, Aftonbladet, 2009-10-18, återfinns på <http://www.aftonbladet.se/kultur/article5970144.ab>, senast besökt 2009-11-25

SVT, Debatt, *Foppafolket*, återfinns på http://svtplay.se/v/1703553/debatt/del_6_av_18_torsdag?sb,p104688,3,f,-1, senast besökt 2009-11-25

Ausfelt Jörg, *Svensk filmcensur genom tiderna*, Vujer Filmtidning, 2009-01-20, återfinns på <http://www.vujer.com/artiklar/23/> , senast besökt 2009-11-25

Dagspress.se, *Sveriges största dagstidningar efter upplaga, helår 2007*, 2008-10-30, återfinns på <http://www.dagspress.se/Article.jsp?version=108444&idx=3>

George Mason University School of Law, www.law.gmu.edu/

Nationalencyklopedin, www.ne.se

Uppsala Universitet, www.uu.se